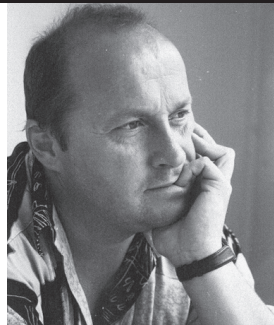

Milan Vincetič

Petra Kolmančič: *P(l)ast za p(l)astjo.*

Maribor: Založba Pivec, 2014.

Že sam naslov najnovejše pesniške zbirke Petre Kolmančič – zanjo je letos prejela Veronikino nagrado –, aludira na prerez “resničnosti, ki so vzporedne vsakdanji vsakodnevni resničnosti, /.../ torej naši notranji resničnosti – (na) tisto, kar se zgodi na robu noči, v pesmi, na ravni jezika ali kot goli osnutek misli,” kot pravi sama pesnica v intervjuju *Privlači me tisto, kar se zgodi na robu noči* (Delo, 22. avgust 2014). Tudi sam modernistično uglašen naslov ponuja več branj: plast za plastjo, past za pastjo, plast za pastjo, past za plastjo, zato pričujoča poezija Petre Kolmančič asociira na odprte rane, iz katerih “vsako noč ližeš najslajšo mano in je nikdar ne sprazniš”. Ali kot pravi pesnica v zadnji kvartini pesmi *Svetovi*: “Navzočnost tiktaka, se ustavi in v tišini traja dalje. / Imaš svoje in še to malo jecljavo srce. / Čas množi svojo potenco, prostor razširi svojo senco. / Oblebdiš v imperiju, ki ni s tega sveta.” Relativnost, bolje rečeno izmuzljivost vsega, čemur pripisujemo pragmatično/praktično danost, o(b)staja kot le eden od (mimo)bežnih refleksov bivanja, ki ne ponuja le palete dvomov in interpretacij, temveč tudi večno vznemirljivo željo, da “noč za nočjo brez derez / plezamo v gorovja niča, v masive biti”. Prav zato o(b)staja slednja dihotomija več kot le prepad/razloka med filozofijo in umetnostjo. Ali kot pravi pesnica v že omenjenem intervjuju: “Vendar sem nekje v drugem letniku študija nekoliko razo(d)čarana ugotovila, da filozofija ne ponuja odgovorov o smislu in smotru, pa o tem, iz česa je svet in kako najbolje živeti na njem. Kmalu sem spoznala, da gre pri filozofiji bolj za sam proces mišljenja. In če bom že kje našla odgovore, jih bom prav tam, kjer sem našla tudi vprašanja – torej na področju literature, tudi lastne. In seveda v živo, na terenu.” Kljub pesničinemu navideznom odklonu od filozofije se ta še zmeraj smelo in (pre)pogosto oglašča z (meta)filozofskim registrom (nepot, nesnov, neizgovorljivo, substanca, minljivost, znano neznan, nič ...).

Tudi ljubezen, bolje rečeno erotika, ostaja kot zastrtje, kot (vnovično) iskanje in predvsem potovanje vase, v lastne p(l)asti, saj se vedno znova projicira skozi optiko tistega, ki je ljubljjen/zavrjen. Tako v pesmi *P(l)asti* med drugim stoji: "Kot mirna prostrana pokrajina prihaja ta moški k tebi. /.../ In ti mu odgrinjaš odeje, zastrta; / odgrinjaš mu sebe, p(l)ast za p(l)astjo." Ali plast za pastjo, v katero je zvaljena ali v katero vabi. Kajti ljubezen je predvsem (pod)zavedna igra dveh, ki (ne)hote vselej pristaneta tudi v premetankah sveta in jezika (*Ikšom jovt ej mesep at – Ta pesem je tvoj moški*). Še več: medosebni odnos se zlagoma prevesi v senčno p(l)ast, v pobeg iz sebe, v imperativ, da "ukine podtalno delovanje gverile svojega srca", torej senzibilnost na "serpentinah čutil", ki zna zaslepiti ali speljati razumska pravila igre. Kar seveda pripelje do vnovične "prihajajoče psihopatije dvojine", češ "ti iščeš s prsti, neoprijemljivo, / on išče s telesom, večno v minljivem", kajti "ti si vzela in zdaj ne veš, kaj naj s to ljubeznijo". Jeziček na tehtnici med Je/Biti in Nič/Nebiti zato ostaja vekomaj neporavnan, odnos med Njo in Njim pa podoben neodkritim (paralelnim) svetovom resničnosti/Resničnosti, v kateri "absolut noči se je znova izgubil v temi, / jutro (pa) je skozi žaluzije vzpostavilo primat", v katerem "nekakšne dvoživke smo; brezglavi sleporiti antagonizem". Kar seveda napeljuje na znova obujeni (po)modni nihilizem, ki nikakor ne prinaša enačaja s "srbečim tkivom – letargično nesnovjo", temveč z brezupnim revoltom proti "neznosnost[i] bližine, brezup[u] mesa, / nevzdržnost[i] bližine, brezup[u] mesa".

Čas kot fizikalno-filozofska dimenzija/kategorija ostaja v poeziji Petre Kolmančič (ne)otipljiva danost/trajnost, ki se niza kot "začasnost, napeljena v trenutnost" ali "trenutnost, ki vodi v hipnost in tako naprej, (v) en sam *punctum temporis*, kjerkoli kdajkoli si že". Še več, za pesnico je imperativ časa "*triple ménage* biti, / v kateri so vsi časi v potenci, / ki se lahko prevede v vse čase, / ki se v nenehni tranziciji / v vsakem trenutku rojeva in hkrati umira". Čas je torej izgubil statično konturo, kar najbrž izhaja iz številnih teorij o veselju, njegovo nekoč togo telo pa se je prelevilo v (ne)fizikalno temno snov, torej v materializirani praspomin, ki nas določuje na potovanju po (ne)pravilnih sinusoidah noči in dneva. Čas noči, ki se oglašča skoraj v vsaki pesmi, tako ostaja ženski princip (jin), torej šibkejši del, zato pa toliko bolj vznemirljiv, saj ponuja celo paleto neodkritih p(l)asti, predvsem v ljubezenskem/erotičnem razmerju. V nasprotju z nočjo ostaja dnevu moški princip (jang) kot (ne)obvladljivo gonilo sveta, ki pa se še zdaleč ne zaveda svoje pritlehnosti, krušljivosti in svoje "grčaste biti". Prav iz pogleda na svet, ki ga konzumiramo kot pohlevne in zapeljane ovčice, se iz pričujoče poezije oglašajo tudi

angažirani (pod)toni, napolnjeni s pravšnjo mero ironije ali celo sarkazma. Tako avtorica v pesmi *Ena v nič*, katere naslov asociira na absurden/nedefiniran/nerešljiv matematični problem, pomenljivo okrcna, seveda skozi svoj fokus, naš (globaliziran) banalni vsakdan: “Ti smešna ženska, neskončno hecna mala ženskica, / ki misliš, da si edinstvena, da si zaslužiš kaj boljšega – / kaj več kot le bleščeči v kič odeti / brezoblični n!č n!č n!č n!č. /.../ Reciva temu celota. / Na zunaj trdna in nepremakljiva, / ki se navznoter ves čas podira. / Nekakšen silos – / naprava oz. stolp za skladiščenje stvari v razsutem stanju.”

Še več: personificirana/metaforizirana podoba črne krtice, te “animalne / anomalije / tvoje anime”, sovпада z nastrojeno željo ali pobegom ženske/matere iz podivjanega sveta, v katerem “si jim z bombažnimi robčki čistila zamašene odvode srca / in z vatiranimi paličicami odmrlo snov duše”. Občutki tesnobe ter izgubljenosti nas vselej vodijo do pokrajini ženske, ki želi pretrgati, bolje rečeno pregrizniti popkovnično vez tako s preteklostjo kot s sedanostjo. Pred nami je torej tipična (sodobna) ženska pisava/lirika, ki se je racionalno oddaljila od klišejske ženske literarne senzibilitete, še več, na površje je prišla potajena “zrcalna ženska”, s katero “diha zrcalno v zrcalnem, / v dveh razsežnostih, v treh razsežnostih”. Gre torej za eno samo vročično približevanje k razp(l)astenju avtentičnega sodobnega človeka, ki ga konec koncev čaka usoda “mita, funkcije, pravlјice smisla”, saj bo “erozija slej ko prej razkrila tvoje utvare”.

Pesniška zbirka Petre Kolmančič *P(l)ast za p(l)astjo*, katere atmosfero dopolnjujejo ekspresivno-groteskne reprodukcije slikarij Marka Jakšeta, v sodobno slovensko poezijo ne prinaša nove pisave niti novega/radikalnega (ob)čutenja o “vrhovih in breznih človeške bližine”; poezija, ki je pred nami, je sicer več kot “prilepljena na površino stvari”, pa vendar je zame bolj pričakovana kakor “pretresljiva pesniška zbirka izpod peresa slovenske pesnice/pesnika” (Iztok Osojnik).